

Діяльність Інформаційного центру з питань культури і мистецтва Національної парламентської бібліотеки України

*Юлія Наймушина,
здобувач КНУКіМ*

У статті проаналізовано діяльність Інформаційного центру з питань культури і мистецтва Національної парламентської бібліотеки України за останніх двадцять років.

Ключові слова: бібліографічна інформація, запит-відповідь, інформаційне забезпечення, Інформаційний центр, культура, мистецтво.

Проблемам та тенденціям розвитку Центру в останньому десятиріччі минулого століття присвячено ряд публікацій [2—4]. Проте вони не висвітлюють його діяльність упродовж останніх років, що є на сьогодні актуальним. *Мета* нашої публікації — проаналізувати сучасний стан діяльності центру, який характеризується соціально-економічними, політичними змінами у зв'язку з проголошенням незалежності, які спонукали до перегляду сутності та завдань бібліотеки як соціального інституту, переходом від ідеологічних догм до ідеї та принципу відкритого, вільного доступу до бібліотечних матеріалів й інформації [1]. Відповідних змін зазнав також Інформаційний центр з питань культури та мистецтва Національної парламентської бібліотеки України. З початку 90-х рр. розпочався новий етап його діяльності, який можна охарактеризувати як сучасний.

На підставі розпорядження директора бібліотеки від 27 квітня 1993 р. про перегляд діючих нормативних документів, що регламентують діяльність відділів бібліотеки та внесення змін і доповнень, було підготовлено проект нового положення про Інформаційний центр з питань культури і мистецтва. На основі цього положення відбувся перерозподіл функцій у структурі Центру. Сектор бібліографічної інформації, який раніше входив до складу відділу наукового аналізу і узагальнення інформації (НАУІ) [2], відійшов до відділу довідково-інформаційних фондів, до якого також належать сектори довідкової роботи і групи неопублікованих документів. У відділі наукового аналізу і узагальнення інформації до сектору редагування і розповсюдження видань додалися сектори диференційованого забезпечення керівництва та оперативної інформації.

До компетенції Центру було віднесено інформацію за такою тематикою: культурна політика держави, регіональна культурна політика, культурний процес, економіка культури, її правові аспекти, міжнародне співробітництво, розвиток класичного та авангардного мистецтва, культура національних меншин, культура села, передовий досвід та досягнення в галузі культури та мистецтва.

У своїй діяльності Центр керувався Законами України "Про інформацію" та "Про науково-технічну інформацію", іншими урядовими документами, постановами колегії га-

лузевого міністерства, його наказами, інструкціями та розпорядженнями, а також названим положенням.

Щорічні звіти про роботу Інформаційного центру з питань культури та мистецтва (1991—1995), засвідчують, що його діяльність здійснювалася за такими напрямками: довідково-інформаційне обслуговування у режимах вибіркового розповсюдження інформації (ВРІ), диференційоване забезпечення керівництва (ДЗК) та "запит-відповідь", підготовка довідкових видань.

У системі ВРІ обслуговувалися 70 абонентів (колективних та індивідуальних): установи, організації, провідні спеціалісти галузі, відділи Міністерства культури, вищі навчальні заклади культури і мистецтва. З 1990 р. колективними абонентами системи ВРІ стали відділи (сектори) інформації обласних універсальних бібліотек (Звіт про роботу Інформаційного центру з питань культури і мистецтва за 1991 р.). Абонентам надавалося 3000 сигнальних карт (карти Інформаційного центру Російської державної бібліотеки, Всеросійської державної бібліотеки іноземної літератури, а також карти, підготовлені працівниками Інформаційного центру на основі перегляду нових надходжень до Національної парламентської бібліотеки України) [3].

У режимі ДЗК обслуговувалося 115 абонентів, зокрема спеціалісти міністерства, обласних управлінь культури, Комісія з питань культури та духовності Верховної Ради України, Національна комісія з питань повернення в Україну культурних цінностей при Кабінеті Міністрів України, Міністерство закордонних справ України, Міністерство України у справах національностей, міграції та культур, відділи і сектори інформації обласних універсальних бібліотек, вищі навчальні заклади культури і мистецтва, науково-методичні відділи. Вони щорічно отримували 80 матеріалів інформаційного й оглядового характеру, що готували на основі вивчення та узагальнення великої кількості першоджерел і висвітлювали актуальні проблеми культури і мистецтва в країні та за кордоном [4]. Щомісяця готувалися і видавалися: за повідомленнями служб обласних бібліотек і преси "Хроніка культурного життя України" та "Про культурне співробітництво України із зарубіжними країнами" (до 1995 р. щоквартально), а також — інформаційний перелік "Постанови колегії, накази і розпорядження Міністерства культури України з питань основної діяльності". З 1993 р. також виходила довідка "Про культурне співробітництво України з країнами близького зарубіжжя" [2]. Тематика решти видань була спрямована на інформаційне забезпечення плану роботи і основних заходів, які проводило Міністерство культури, комплексних програм. Авторами тематичних інформаційних та оглядових матеріалів були і співробітники Центру, і позаштатні, а саме: працівники апаратів міністерств (культури і мистецтва, у справах національностей, міграції і культур), служб інформації обласних універсальних бібліотек, науково-методичних відділів — музеєзнавства, охорони пам'яток, навчальних закладів [5].

У серіях "Музика", "Театр", "Бібліотекознавство. Бібліографознавство", "Загальні питання культури та мистецтва", "Культурно-освітня робота" щороку виходили друком 10 інформаційних довідок за матеріалами нарад, конференцій, кінцевими і проміжними результатами науково-дослідних робіт. Їхні автори — аспіранти та викладачі вищих навчальних закладів культури і мистецтва.

З 1993 р. спільно з Національною комісією з питань повернення в Україну культурних цінностей здійснювалися підготовка і видання матеріалів нарад, що проводяться Комісією та Міністерством культури, результатів пошукової

роботи у цьому напрямку (Звіт про роботу Інформаційного центру з питань культури та мистецтва 1993 р.).

У 80-х рр. двічі на рік Центр укладав та видавав збірник "Основні службові документи", до якого входили постанови колегії, накази та розпорядження Міністерства культури з питань основної діяльності. З 1994 р. це видання було поновлено у вигляді щоквартального збірника "Постанови колегії Міністерства культури України" [6].

Для керівництва, експертно-аналітичної ради, прес-центру Міністерства культури, відділу культури Кабінету Міністрів України продовжувалася підготовка розпочатої у 1980 р. щоденної "Оперативної інформації з питань культури та мистецтва" на основі аналітико-синтетичного опрацювання періодичних видань, а також щотижневої — "Критичні зауваження, пропозиції побажання, висловлені в пресі на адресу установ культури та мистецтва".

У режимі "запит-відповідь" щорічно виконується близько 200 тематичних, бібліографічних, фактографічних довідок за разовими запитами, а також 80 фактографічних довідок про культурне співробітництво України з іншими країнами. З метою найбільш оперативного інформування комплектується архів виконаних довідок та 50 країнознавчих досьє (як свідчить пояснювальна записка до звіту відділу НАУІ за 2002 р., їхню кількість було збільшено до 115) [6].

Оглядові видання доповнювались сигнальними. До них належать ановані бібліографічні списки літератури, які з 1989 р. виходили у серіях: "Загальні питання культури" та "Загальні питання мистецтва" (з 1996 р. видання припинено). Вони містили інформацію про нові надходження до фонду НІБУ літератури із загальних питань культури та мистецтва.

Щорічно виходять: "Календар знаменних і пам'ятних дат на ... рік: Культура і мистецтво" (з 1998 р. він має назву "Знаменні дати і події ... року: Культура і мистецтво"); "Лауреати державних та обласних премій України у галузі культури і мистецтва у ... роках" (з 2004 р. — "Лауреати міжнародних та вітчизняних премій України у галузі культури та мистецтва у ... році"); "Майстри мистецтв України — лауреати конкурсів ... року" (з 2004 р. — "Митці України — лауреати конкурсів ... року"); "Працівники, колективи культури і мистецтва України, удостоєні почесних звань України і нагороджені почесними грамотами і відзнаками Президента, орденами та медалями України у ... році" (з 1999 р. — "Працівники, колективи культури і мистецтва України, удостоєні почесних звань України і нагороджені почесними відзнаками Президента, орденами та медалями України у ... році", з 2001 р. — "Працівники, колективи культури та мистецтва, іноземні громадяни українського походження, удостоєні державних нагород України у ... році"; з 2004 р. — "Працівники, колективи культури і мистецтва України, іноземні громадяни, удостоєні державних нагород, почесних звань України у ... році"); "Список неопублікованих матеріалів, що надійшли до Інформцентру з питань культури і мистецтва" (з 1998 р. — "Список неопублікованих документів і малотиражних видань, що надійшли до Інформцентру з питань культури і мистецтва"); "Огляд художніх виставок".

На основі проекту положення про довідково-інформаційний фонд Інформаційного центру з питань культури і мистецтва 1993 р. його тематичний профіль визначався тематикою галузевої системи інформації з питань культури і мистецтва. Комплектування здійснювалося на основі єдиного профілю комплектування НІБУ, який відображає всі типи опублікованих і неопублікованих документів, аудіовізуальних матеріалів та мікроносіїв.

Згідно з прийнятим 1 березня 2004 р. положенням про Інформаційний центр з питань культури і мистецтва, розширилася тематика інформації, що належить до його компетенції. До неї увійшли такі теми: стан і розвиток музичного та циркового, образотворчого та декоративного мистецтва, кінематографії, бібліотек та інформаційних систем; охорона культурної спадщини та нормативно-правова діяльність; матеріально-технічна база галузі.

З того часу і дотепер у своїй діяльності Центр керується законодавством України про культуру, а також законами України "Про інформацію", "Про науково-технічну інформацію", "Про внесення змін до Закону України "Про бібліотеки і бібліотечну справу", "Про національну програму інформатизації", "Про концепцію Національної програми інформатизації", указами Президента України, урядовими нормативними актами, постановами колегії Міністерства культури і туризму України, його наказами, інструкціями, а також названими положенням.

У ньому було закріплено такі завдання: інформаційне забезпечення процесів функціонального управління з боку Міністерства культури і туризму України, діяльності підвідомчих установ, закладів, підприємств і організацій, регіональних та місцевих органів управління у сфері культури і мистецтва, діяльності центральних органів державної влади з питань культури і мистецтва, організація висхідного потоку неопублікованих документів з питань основної діяльності установ, організацій, закладів системи Міністерства культури і мистецтв України, функціонування галузевої системи інформації, її організаційно-методичне забезпечення розвитку та вдосконалення і методичне керівництво службами інформації з питань культури і мистецтва (СІКМ) галузі, координація їхньої діяльності.

Для успішної реалізації цих завдань Центр виконує такі функції: організовує діяльність загальнодержавної галузевої системи диференційованого забезпечення процесів керівництва (ДЗК), вибіркове розповсюдження інформації (ВРІ), роботу в режимі "запит-відповідь"; здійснює підготовку бібліографічних та довідкових видань галузевої тематики; формує довідково-інформаційний фонд (ДІФ), фонд неопублікованих документів, довідково-пошукового апарату (ДПА), банки даних за тематикою галузі; готує та видає оглядові, аналітичні, інформаційні матеріали з основних напрямів, тенденцій і актуальних питань розвитку культури і мистецтва в Україні, залучаючи до цієї роботи спеціалістів науково-дослідних установ і вищих навчальних закладів та організації сфери управління Міністерства; цільові державні програми розвитку галузі, регіональні цільові комплексні програми, матеріали нарад, конференцій, семінарів, лабораторій, фестивалів, конкурсів та інших культурно-мистецьких заходів міжнародного, всеукраїнського і регіональних рівнів; створює зведений довідково-пошуковий апарат (ДПА) єдиного галузевого ДІФу, автоматизовану базу даних галузі та автоматизований довідково-пошуковий апарат, бере участь в інформаційному наповненні та підтримці веб-сторінки міністерства.

Новими напрямками у діяльності Центру стали: з 2001 р. — підготовка у режимі ДЗК довідки "До нормативно-правового забезпечення галузі" (Пояснювальна записка до звіту відділу НАУІ за третій квартал та за дев'ять місяців 2001 р.); з 2002 р. — підготовка випусків щотижневої оперативної інформації з напрямку бібліотечна справа (Пояснювальна записка до Звіту відділу наукового аналізу і узагальнення інформації Інформаційного центру з питань культури і мистецтва за 2002 р.); з 2007 р. — підготовка випусків оперативної інформації за спеціальними журналами з туризму (Пояснювальна записка до звіту відділу наукового аналізу і узагальнення інформації Інформаційного центру з питань культури і мистецтва за 2007 р.).

Таким чином, після проголошення незалежності України діяльність Центру здійснюється у відповідності із чинним законодавством, урядовими документами, положеннями, розробленими відповідно до нових умов.

Список використаної літератури

1. Пашкова В. С. Інтелектуальна свобода та доступ до інформації в бібліотеках: зарубіжний досвід / В. С. Пашкова ; Укр. бібл. асоц. — К. : [б. в.], 1998. — 70 с.
2. Іващенко В. М. Організація інформаційного забезпечення галузі культури в Україні / В. М. Іващенко // Бібліотека і час : ювіл.

- зб. до 130-річчя Нац. парламент. б-ки України / відп. ред. А. П. Корнієнко. — К., 1996. — С. 63—66.
3. *Пацько М. С.* До питання про інформаційно-бібліографічне забезпечення культури та мистецтва України / М. С. Пацько // Бібліотека у демократичному суспільстві : зб. матеріалів Міжнар. наук. конф., 21—23 листоп. 1995 р., м. Київ. — К., 1995. — С. 93—95.
  4. *Стан роботи Інформаційного центру з питань культури і мистецтва / ДБУ // Інформаційний центр з питань культури та мистецтва. — 1993. — Вип.12/6. — 8 с.*
  5. *Видання Інформаційного центру з питань культури та мистецтва // Національна парламентська бібліотека України 1866—2005. : наук.-допом. бібліогр. покажч. У 2 ч. Ч. 1 : 1866—1995. — К., 2006. — С. 221—240.*
  6. *Видання Інформаційного центру з питань культури та мистецтва // Національна парламентська бібліотека України 1866—2005. наук.-допом. бібліогр. покажч. У 2 ч. Ч. 2 : 1996—2005 — К., 2006. — С. 63—68.*